

CELE MAI FRUMOASE 100 DE POEME ALE ROMÂNILOR DESPRE EI ÎNȘIȘI ȘI ȚARA LOR

alese de
PETRU ROMOȘAN

compania

IENĂCHIȚĂ VĂCĂRESCU (1740-1797)	
[Muză, putere dă...] (fragmente)	13
ION BUDAI-DELEANU (1760-1820) Țiganiada (fragment)	14
ALECU VĂCĂRESCU (1769-1799) Satiră	16
COSTACHE CONACHI (1778-1849) Călugărul milostiv	21
NICOLAE VĂCĂRESCU (1785-1825) Durda	23
COSTACHE STAMATI (1786-1869) Un român înstrăinat	25
GH. ASACHI (1788-1869)	
Amorul arător	26
Soția de modă (fragment)	28
IANCU VĂCĂRESCU (1792-1863)	
La deschiderea teatrului (fragmente)	32
Cîntec românesc	33
BARBU PARIS MUMULEANU (1794-1836)	
Bogatul mojiç	34
Pentru bărbații carii să însoară bătrîni și vor să ia muieri tinere	37
VASILE FABIAN-BOB (1795-1836) Glasul viitorului	39
ANTON PANN (1796-1854) Povestea vorbii (fragmente)	41
ION HELIADE-RĂDULESCU (1802-1872)	
Un muieroi și o femeie (fragment)	44
COSTACHE NEGRUZZI (1808-1868) Doină nouă	49
GRIGORE ALEXANDRESCU (1810-1885) Vulpea liberală	50
CEZAR BOLLIAC (1813-1881)	
Ciocoi din revoluție	52
Patria	55
ANDREI MUREȘANU (1816-1863) Glasul unui român (fragment)	57
C.A. ROSETTI (1816-1885) Fracu meu	59
ALECU RUSSO (1819-1859) Cîntarea României (fragment)	61
DIMITRIE BOLINTINEANU (1819-1872)	
Către boierii români antinaționali	64
VASILE ALECSANDRI (1821-1890)	
Deșteptarea României	66
Bucovina	69
GHEORGHE SION (1822-1892) Limba românească	71
C.D. ARICESCU (1823-1886) Țepeș și comerciantul florentin	74
IOAN CATINA (1827-1851) Marșul libertății	76
GEORGE CREȚEANU (1829-1887) Cîntecul străinătații	78
N.T. ORĂȘANU (1833-1890)	
Cîntecul bandei	80
Podul Mogoșoaie (fragmente)	82
Sărmana vreme veche	88

AL. DEPĂRĂȚEANU (1834-1865) Mama	93
BOGDAN PETRICEICU HASDEU (1838-1907) Muntele și valea	94
IOSIF VULCAN (1841-1907)	
Răpirea Basarabiei	95
Spiritul neguțătoresc	97
M. RONETTI-ROMAN (1847-1908) Radu	99
MIHAI EMINESCU (1850-1889)	
Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie	102
Ai noștri tineri...	104
I.L. CARAGIALE (1852-1912) Mare farsor, mari gogomani	105
IOAN NENIȚESCU (1854-1901) Țara mea	107
AL. MACEDONSKI (1854-1920)	
[Doamne, toate...]	109
Rondelul țiganilor	110
ALEXANDRU VLAHUȚĂ (1858-1919)	
Unde ni sînt visătorii?... (fragment)	111
ELENA VĂCĂRESCU (1864-1947) Surugiul	113
GEORGE COȘBUC (1866-1918)	
Lupta vieții	115
Nunta Zamferei (fragmente)	117
NICOLAE IORGA (1871-1940) Brad bătrîn	120
NUȘI TULLIU (1872-1941) Plînsul aromânului	121
ST. O. IOSIF (1875-1913)	
Boierii	123
Adio	124
TUDOR ARGHEZI (1880-1967) Niciodată toamna...	125
OCTAVIAN GOGA (1881-1938)	
Fără țară	126
[Măi crîșmare Niculaie...]	128
Străinul	129
Bisericuța din Albac	131
G. BACOVIA (1881-1957)	
Cogito	132
Serenada muncitorului	133
ION MINULESCU (1881-1944) În orașul cu trei sute de biserici	134
PAN HALIPPA (1883-1979) Pe scoarța unui letopiset	136
V. VOICULESCU (1884-1963) Adio libertății	137
MATEIU I. CARAGIALE (1885-1936)	
Trîntorul	139
Domnița	140
GEORGE TOPÎRCEANU (1886-1937) Vara la țară...	141
EMIL ISAC (1886-1954) Copiii săraci	145
NICHIFOR CRAINIC (1889-1972)	
Unde sînt cei care nu mai sînt	147

ARON COTRUȘ (1891-1961)	
Pătru Opincă	148
Haiducească (fragment)	150
Străină străinătate	153
ADRIAN MANIU (1891-1968) Vinătoarea	154
ION PILLAT (1891-1945) Ctitorul	156
LUCIAN BLAGA (1895-1961) Biografie	157
ION BARBU (1895-1961) Înfriângere	158
B. FUNDOIANU (1898-1944) Herța	160
RADU GYR (1905-1975)	
As-noapte, Iisus...	162
Ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!	164
EMIL BOTTA (1911-1977) Pădurencele	165
MIRON RADU PARASCHIVESCU (1911-1971)	
Tristă e viața de mort	167
VASILE POSTEUCĂ (1912-1972) Satul meu	171
MAGDA ISANOS (1916-1944) Copilăria mea	173
ȘTEFAN BACIU (1918-1993) București!	175
VASILE LEVIȚCHI (1921-1997) Măceșul	177
LEONID DIMOV (1926-1987) Irizare	179
ELENA-ESTHER TACCIU n. 1933 Violonistul verde	180
CEZAR BALTAG (1939-1997) Oleandru	182
IOAN ALEXANDRU (1941-2000) Țăran	183
MIHAI URSACHI (1941-2004) Cîntec nou	185
CEZAR IVĂNESCU n. 1941 Doina	187
VIRGIL MAZILESCU (1942-1984)	
mîncău la o masă lungă și bogată	189
ADRIAN POPESCU n. 1947 Rîsul fetelor din provincii	190
MIRCEA DINESCU n. 1950 Haplea	193
LIVIU IOAN STOICIU n. 1950 Mărturie a înaintașilor	194
NICHITA DANILOV n. 1952 Luna april	196
IOAN ES. POP n. 1958 12 octombrie 1992	198
CRISTIAN POPESCU (1959-1995) Despre tata și noi	199
NICOLAE COANDE n. 1962 Craiova revival	201
EMILIAN GALAICU-PĂUN n. 1964 Ch-ău (fragment)	203
SIMONA POPESCU n. 1965 Să-ți intre odată în cap	206
RUXANDRA NOVAC n. 1980	
[ca într-o celulă sau ca într-o groapă comună]	208
ELENA VLĂDĂREANU n. 1981 azi, că-i frig de Ziua Națională...	210
BIBLIOGRAFIE	212

IENĂCHIȚĂ VĂCĂRESCU

1740 – 1797

[Muză, putere dă...] (fragmente)

1

Muză, putere dă, mă rog, la graiurile mele.
Zi-mi, cum să-ncep? 'n ce fel s-arăt gîndirea mea prin ele?

2

Gramatica e meșteșug ce-arat-alcătuire,
Și toți printr-însa pot afla verice povățuire.
Ș-a scrie încă într-ales cu reguli arătate,
Pă toți învață d-a le ști fără greșală toate.
Și versuri înmeșteșugite arată d-a să face,
Siliți-vă a o-nvăța sau faceți cum vă place. [...]

7

Și ce voiesc cum poci s-arăt? am glas? Muză, grăiește
Zi ce să cuvine sau fă-mă a-nțelege.
Cum să arăt mai pă-nțeleș în grai curgere bună,
Cugete frumoase, cu poetice faceri. [...]

ION BUDAI-DELEANU

1760 Cigmău, Hunedoara – 1820 Lemberg (azi Lvov, Ucraina)

Țiganiada (fragment)

Cîntecul a IX

112

[...] Rîuri dă lapte dulce pă vale

 Curg acolo și dă unt păraie,

Țărmuri-s dă mămăligă moale,

 Dă pogăci, dă pite și mălaie!...

O, ce sîntă și bună tocmeală!

Mînci cît vrei și bei făr' ostăneală.

113

Colea vezi un șipot dă rachie,

 Ici dă proaspătă mursală-un izvor,

Dincolea balta dă vin te-îmbie,

 Iară căuș, păhar sau urcior

Zăcînd afli-îndată lîngă tine,

Oricînd chieful dă băut îți vine.

114

Dealurile și coastele toate

Sînt dă caș, dă brînză, dă slănină,
Iar' munții și stînce gurguiate,

Tot dă zahăr, stafide, smochine!...

De pe ramurile dă copaci,

Spînzură covrigi, turte, colaci.

115

Gardurile-acolo-s împletite

Tot cu fripți cîrnăciori lungi, aioși,
Cu plăcinte calde streșinite,

Iar' în loc dă pari tot cîrtaboși ;

Dară spetele, dragile mele,

Sînt la garduri în loc dă proptele. [...]

ALECU VĂCĂRESCU

1769 – 1799 Tulcea

Satiră

Fără sfială
Și socoteală,
Lumea-ntreagă te minte și-nșeală.

Orice prietenie
A ajuns viclenie,
Într-un cuvânt doar vrăjmășie.

Șireată
Și stricată
S-a făcut societatea deodată.

Unde te-nvîrtești,
Dușmani găsești ;
Nu-i unul în care să nădăjduiești.

Fiecare mă ține
De bine
Numai cît timp e cu mine.

Nimeni nu-i
Pe fața cui
Ochii cu-ncredere să-ți pui.

Popa de l-ai întâlnit,
Ți se dă drept sfințit,
Dar masca pe față și-a potrivit.

Cît te nimerește,
Te blagoslovește
Și ca șarpele pe ascuns te otrăvește.

Oriunde ai porni
În plină zi,
Ca noaptea întuneric vei găsi.

Te periclitezi,
De nu crezi
Și vrei lumina s-o vezi.

La judecată
Niciodată
Dreptatea nu se mai arată.

La cine vrei
Ajutor să cei
Vezi că minciuna e obicei.

Ca-n ciudă —
Și la rudă
În zadar e orice trudă.

În loc de mulțumire
Afli împotrivire
Pîn' te scoate din fire.

Ca lupii te-nconjoară
Luîndu-te de subsuoară
Prietenii perfizi de-odinioară.

De au putință,
Cu mare silință
Te sfîșie, fără căință.

Las pe așa-zișii frați
Și mai colțați,
Hidre și balauri înverșunați.

Aceștia fiind tari
Și mari,
Dinaintea lor să disperi.

Sînt și slugi haine,
Intrigante și meschine,
Gata să trădeze pe oricine.

Se-ntrec în ipocrizie
Și prefăcătorie,
Chipurile, la modă să fie.

De sirene
Cu lungi gene
Ce fac bărbaților cazne și scene,

Oratori
Și retori
Ar fi trebuitori,

Pentru a arăta,
A picta
Și ca într-o oglindă a prezenta

Josnica lingușire
Și pervertire
Ce are sexul femeiesc din fire.

Te amăgesc,
Te rătăcesc
Și pîn' la urmă te zăpăcesc.

Dragostea curată
În furtună turbată
Și ură pe dată-i preschimbată.

Mai bine omul să șadă
Și să vadă
Dacă nu poate să prevadă,

Mintile să se învețe
Și cu povețe
Altădată să fie mai istețe.

Să mă ierțați
Cîți cugetați
Că scriu satiră, nu vă mirați.

Nenorocitul
Și nedreptățitul
De mine, eu sînt pățitul.

N-o luați de-a buna
C-am scris câte una,
Că pe nimeni n-ating cu minciuna.

Această izbucnire
E o izvodire
Pentru propria-mi înveselire.

Traducere din greacă de Al. Piru

COSTACHE CONACHI

1778 Țigănești, Galați – 1849 Țigănești, Galați

Călugărul milostiv

Un ministru de altare, împovorat de colaci
Ce milele creștinești fac și dau pentru săraci,
Gîrbovit de-așa cîștig, cătinel călătorea,
Cîntărind în gîtul său mișina care ducea.
« Părințale, milă aibi de-un sărac și ticălos,
Au strigat un biet calic ce să tîrîia pe gios.
Dă-mi și mie să mănînc din cîte ți-au dăruit
Inimile creștinești ce și tu le ai clătuit.
Dă-mi și mie, că sînt mort și te-i și mai ușura. »
« Lipsăște, să nu te văz, au răspuns sfințîia-sa,
Cum ai îndrăznit să cei din daruri bisăricești?
Fugi, că nu-s de gura ta prisosuri dumnezăiești. »
« Dar, părinte, oi să pei, ș-apoi eu ce-s vinovat? »
« Au doar ești nebun de cei ceea ce alții mi-au dat!
Voi, calicii, îndrăzniți pe drumeți a supăra.
Lipsăște, căci de-ai fi om, ai munci la casa ta! »
« Dar, părinte, sînt olog, nu pot munci, nici umbla! »
« Apoi învață, încai, a toarce ș-a depăna. »
« Sfinte, pentru Dumnezău, mori de foame, dă-mi ceva! »
Lipsăște din ochii mei, vai mie, de voia ta. »
« Dar încai nu mă lipsî de-o molitfă măcar,
După ce la foamea mea n-ai aruncat nici dinar. »

« Ai dreptate, fătul meu, și ți-o dau de mii de ori,
Precum sîntem porunciți, mai vîrtos cînd spui că mori.
Îngenunche, dar, și stă de pocăință pătruns. »

« Ba, părinte, nu te-ascult, bietul calic au răspuns.

Mila nu-ți mai răvărsa, inima nu-ți mai clăti,

Căci flămînd și în genunchi niciodată nu voi fi.

Molitfele unui rău nu hrănesc pe un sărac,

Dar nici dau un ban măcar pe molitfa unui drac! »

NICOLAE VĂCĂRESCU

1785 – 1825 Brașov

Durda

Primăvara se ivește,
Ia vezi muguru-nfrunzește,
Și iarba cum încolțește,
Inima-mi zburdă și crește !

Cucul a-nceput să cânte,
Nu pe crăci uscate, frînte ;
Micșuneaua, cam plăpîndă,
Altor flori miros comîndă,
Daleo, Doamne, ce orîndă !

Roibul meu, iarna mai toată,
N-a văzut vifor, nici zloată,
Că-l țineam tot pe cătare,
Pe bere și pe mîncare,
Vai de draga lui spinare !

Roibule, mi te gătește,
Șalele-ți înțepenește,
Să mă duci peste pripoare,
Văi și coaste la strimtoare,
Pre potecă făr' de soare.